

Adam Białczak
Ostrołęka

Podoficerowie i oficerowie powstania listopadowego z obwodów: ostrołęckiego i przasnyskiego

Najbardziej znanym wydarzeniem powstania listopadowego na terenie Kurpiowszczyzny jest bitwa pod Ostrołęką, najkrwawsza bitwa powstania. Miała ona decydujące znaczenie (szczególnie w dziedzinie moralnej) dla losów powstania, zmierzającego do tragicznego końca. Bitwa ostrołęcka posiada bogatą bibliografię, zgoła inaczej przedstawia się sytuacja w odniesieniu do mieszkańców Kurpiowszczyzny służących w oddziałach powstańczych.

Przedstawione sylwetki podoficerów i oficerów z obwodów ostrołęckiego i przasnyskiego częściowo uzupełniają to zagadnienie.

Baczewski Andrzej - ur. w Zaręczach, mieszkaniec Baranowa w byłym powiecie przasnyskim. Przed powstaniem sierżant 1. pułku strzelców pieszych w Szkole Podchorążych Piechoty. Aktywny uczestnik Nocy Listopadowej, 1 lipca 1831 r. mianowany przez Giełguda porucznikiem. Wzięty do niewoli, zostaje zesłany do Nolińska w guberni Wiackiej. Skazany zaocznie na karę śmierci przez Najwyższy Sąd Kryminalny¹.

Bagniewski Stanisław - urodzony w roku 1802 r., szlachcic, syn dziedzica z obwodu przasnyskiego. W powstaniu porucznik Korpusu Pompierów (wojskowa straż ogniowa w Warszawie). W latach 1835-1843 był inżynierem wojewódzkim województwa warszawskiego².

Brakoniewski (Brakoniecki) Kazimierz - ur. w Ostrołęce. W powstaniu kapitan jazdy lubelskiej. 25 sierpnia 1831 r. wszedł do 2. pułku krakusów, 5 października 1831 r. przeszedł z Rybińskim do Prus. Przybył do Francji w lutym 1832 r. Zamieszkał w St. Mało, a w styczniu

---

¹ R. Bielecki, Słownik biograficzny oficerów Powstania Listopadowego, t.1, Warszawa 1995, s. 155; Akta stanu cywilnego parafii rzymskokatolickiej w Baranowie.

² R. Gerber, Wychowankowie szkoły wojewódzkiej w Pułtusk na Uniwersytecie Warszawskim w latach 1817-1831 [w:] Pułtusk. Studia i materiały z dziejów miasta i regionu, Warszawa 1975, s. 188.

1835 r. przeniósł się do Agen. W kwietniu 1836 r. trafił do Ste-Marie-au-Mines, gdzie miał uczyć się tkactwa. Od maja 1837 r. zamieszkał w Quimper³.

Bobiński Franciszek - ur. w 1802 r., syn dziedzica części wsi w obwodzie ostrołęckim. W 1828 r. ukończył Uniwersytet Warszawski, uzyskując tytuł magistra prawa. W czasie powstania listopadowego członek Towarzystwa Patriotycznego w Warszawie. W latach 1833-1837 podpisarz w Sądzie Kryminalnym w Warszawie, w okresie 1838-1840 podprokurator przy Sądzie Policji Poprawczej w obwodzie warszawskim, w czasie 1841-1849 referent w Wydziale Kryminalnym Komisji Rządowej Sprawiedliwości, a następnie w latach 1850-1863 naczelnik tegoż wydziału⁴.

Brzozowski Wiktor - ur. 1809 r. w Ponikwi Malej w obwodzie ostrołęckim. Od 3 października 1828 r. student Wydziału Prawa i Administracji UW. Uczestnik sprzysiężenia Wysockiego i Nocy Listopadowej. W powstaniu podporucznik 9. pułku piechoty liniowej, od 4 października 1831 r. mianowany porucznikiem. Przeszedł z Rybińskim do Prus. Od lutego 1832 r. na emigracji we Francji. Początkowo należał do zakładu w Besancon a następnie do Dijon dla kontynuowania studiów prawa. Członek Komitetu Narodowego Polskiego. Uczestnik Wiosny Ludów, wysłany przez Hotel Lambert do Bolonii, przyłączył się do Legionu Mickiewicza. Zmarł 28 stycznia 1860 r. w Moulins⁵.

Budziszewski Ignacy - ur. 1806 r. w obw. ostrołęckim. W powstaniu kapitan jazdy płockiej, potem 13. pułku. Wziął udział w wyprawie na Litwę. Należał do korpusu Giełguda, potem Dembińskiego, z którym wrócił z Litwy do Warszawy i otrzymał dyplom „dobrze zasłużonego Ojczyźnie” i krzyż złoty nr 2334. Na emigracji początkowo w Szwajcarii, następnie we Francji. Wstąpił do Towarzystwa Demokratycznego Polskiego, potępił Czartoryskiego. Brał udział w wypadkach Wiosny Ludów, walczył w Legionie Mickiewicza⁶.

Choromański Tomasz Wiktor - ur. 1804 r. w Choromanach, gm. Troszyn. Uczył się w Łomży, a następnie studiował na Wydziale Budownictwa i Miernictwa Uniwersytetu Warszawskiego. W czasie powstania walczył w 6. pułku ułanów w stopniu podporucznika. Na emigrację udał się do Francji. Od 1832 r. członek Komitetu Narodowego Polskiego, w 1833 r.

---

³ R. Bielecki, Zarys rozproszenia Wielkiej Emigracji we Francji 1831-1837, Warszawa 1986, s. 239; tenże, Słownik biograficzny..., t. 1, s. 243-244.

⁴ R. Gerber, Wychowankowie szkoły..., s. 188-189.

⁵ ibidem, Studenci Uniwersytetu Warszawskiego 1808-1831. Słownik biograficzny. Wrocław 1977, s. 22; R. Bielecki, Słownik biograficzny..., t. 1, s. 263; E. Zielińska, Wpisani w historię. Słownik biograficzny województwa ostrołęckiego, Ostrołęka 1990, s. 33.

⁶ R. Bielecki, Słownik biograficzny..., t. 1, s. 265; L. Krawiec, Lista członków Towarzystwa Demokratycznego Polskiego z lat 1832-1851 [w:] Materiały do biografii, genealogii i heraldyki polskiej, t. 1, Buenos Aires 1963, s. 33 i n.

wstąpił do TDP. W latach 1833-1838 należał do loży masońskiej. Ożeniony z Francuzką, miał z nią syna i córkę. W roku 1857 otrzymał zgodę na powrót do kraju, ale z niej nie skorzystał. Zmarł 20 maja 1863 r. w Bordeaux⁷.

Dębski Franciszek - ur. 1809 r. Szlachcic, syn dziedzica wsi w obwodzie przasnyskim. Uczestniczył w powstaniu listopadowym, a po jego upadku wyemigrował do Francji. Został członkiem TDP, z którego w 1839 r. został skreślony za niemoralne postępowanie. W 1839 r. wstąpił do Zjednoczenia, którego członkiem w latach 1843-1844 był w Arras i Colmar. Po zrzeczeniu się członkostwa w Zjednoczeniu, ponownie wstąpił do Towarzystwa Demokratycznego Polskiego⁸.

Dziedzicki Antoni - ur. 1802 r. we wsi Pawłowo w obwodzie przasnyskim, szlachcic. Ukończył Wydział Prawa na Uniwersytecie Warszawskim. W kampanii 1831 r. żołnierz w 5. pułku piechoty liniowej. Odznaczony srebrnym krzyżem *Virtuti Militari*. W latach 1833-1838 pisarz w Sądzie Pokoju w Radzyminie, 1839-1843 podsędek w pow. błońskiego, 1844-1846 podprokurator przy Sądzie Policji poprawczej w Warszawie, 1847-1853 asesor Sądu Kryminalnego guberni warszawskiej, a w latach 1854-1863 sędzia tegoż sądu. Zmarł w Warszawie 15 lipca 1874 r⁹.

Dybowski Edward - komendant poczty w Chorzelach, kapitan Wojska Polskiego, po kapitulacji Warszawy pracował w lazarecie w koszarach aleksandrowskich¹⁰.

Dylewski Leon - ur. 1808 r. w Przystani. W powstaniu starszy sierżant pułku weteranów czynny. Od maja 1831 r. podporucznik. Po upadku powstania schronił się w Krakowie, w 1836 r. usunięty przez Austriaków udał się do Marsylii. Po przeniesieniu się do Montpellier podjął studia medyczne. Używał nazwiska Darowski Edward. Zmarł 2 sierpnia 1840 r. w Montpellier¹¹.

Dzwonkowski Franciszek - ur. w Łaskowce? (prawdopodobnie Łaskowiec k. Ostrołęki - A.B.) w obwodzie ostrołęckim. Ukończył szkoły w Łomży, a następnie student Wydziału Prawa UW. Uzyskał stopień magistra administracji. W powstaniu podporucznik. Poszukiwany przez

---

⁷ R. Gerber, *Studenci...*, s. 354; R. Bielecki, *Słownik biograficzny...*, t. 1, s. 265; M. Tyrowicz, *Towarzystwo Demokratyczne Polskie 1832-1863. Przywódcy i kadry członkowskie. Przewodnik bibliograficzny*, Warszawa 1964, s. 91.

⁸ M. Tyrowicz M, *op. cit.*, s. 118; R. Gerber, *Szkoła wojewódzka księży benedyktynów w Pułtusku (1815-1831)*, [w:] *Pułtusk. Studia...*, s. 180.

⁹ R. Gerber, *Szkoła wojewódzka...*, s. 194.

¹⁰ R. Bielecki, *Słownik biograficzny...*, t. 1, s. 401.

¹¹ *ibidem*, *Słownik biograficzny...*, t.1, s. 402.

władze carskie. Po upadku powstania osiadł w swoim majątku. W latach 1855-1860 członek Rady Opiekuńczej Zakładów Dobroczynnych w pow. ostrołęckim¹².

Galkowski Marcin - ur. 5 listopada 1806 r. w Baranowie w obwodzie przasnyskim. Pochodzenia mieszczańskiego, syn organisty i właściciela ziemi w Baranowie. Uczeń szkoły wojewódzkiej księży benedyktynów w Pułtusku. Przystąpił do powstania 10 grudnia 1830 r., służył jako podporucznik. Po upadku powstania udał się na emigrację do Francji do St. Calais. Wstąpił do Towarzystwa Demokratycznego Polskiego. Mieszkał w St. Calais w latach 1834-1837, w Nareil 1839-1840 i Tours 1841-1848. W 1844 r. został skreślony z TDP za nieprzestrzeganie jego zasad i przystąpienie do Zjednoczenia, którego członkiem był do 1847 r. W 1846 r. wrócił do Polski, wziął udział w powstaniu krakowskim. Ponownie wstąpił do TDP w 1846 r., skreślony został z listy jego członków 19 września 1847 r. Po raz trzeci został przyjęty do TDP w Le Mans w 1848 r. Od roku 1849 r. ponownie we Francji w Paryżu. W 1858 r. otrzymał pozwolenie na powrót do kraju¹³.

Gaucz Wincenty (1807-1854), szlachcic z obwodu przasnyskiego. W 1830 r. podoficer w 1. pułku piechoty liniowej, uczył się w szkole Podchorążych Piechoty. Czynny członek kółka spiskowego, został 10 listopada 1830 r. aresztowany i osadzony u karmelitów na Lesznie uwolniony w Noc Listopadową. W powstaniu był od 9 grudnia 1830 r. podporucznikiem 1. pułku piechoty liniowej, a 13 czerwca awansowany na porucznika. Po upadku powstania dotarł przez Morawy i Bawarię do Francji. W Królestwie Polskim skazany zaocznie przez Najwyższy Sąd Kryminalny na karę śmierci przez powieszenie, zamienioną w 1834 r. przez Mikołaja I na wieczną banicję. We Francji zgłosił się do Legii Cudzoziemskiej, porucznik, a następnie awansowany na kapitana. Walczył w Afryce w latach 1833-1835, od lipca 1835 przeszedł na służbę Hiszpanii, otrzymał krzyż Ferdynanda I klasy. Ponownie wstąpił do Legii w marcu 1839, cieszył się znakomitą opinią: „Piękny wojskowy, oficer rokujący nadzieje, wiele pracuje nad sobą i wiele się nauczył”. Dowódca batalionu w 1. pułku Legii. Zmarł 10 listopada 1854 r. w szpitalu wojskowym Val-de-Grace, pochowany na cmentarzu Montmartre. W Królestwie skazany na karę śmierci przez Najwyższy Sąd Kryminalny, car Mikołaj zamienił wyrok na wieczną banicję, majątek jego uległ konfiskacie¹⁴.

Gering (Geryk) Józef - ur. 1808 r. w Myszynie. Wstąpił 1828 r. do 4. pułku piechoty liniowej, od czerwca 1831 r. podporucznik. Przeszedł z Rybińskim do Prus. Na emigrację udał się

---

¹² ibidem, Słownik biograficzny...t. 1, s. 410; R. Gerber, Studenci..., s. 49; „Kurier Warszawski” 1830, nr 147.

¹³ Akta stanu cywilnego parafii rzymskokatolickiej w Baranowie; R. Bielecki, Słownik biograficzny...,t. 2, s. 57; R. Gerber, Szkoła wojewódzka..., s. 181; M. Tyrowicz, op. cit., s. 176.

do Francji, tam wstąpił do TDP. Wziął udział w wypadkach Wiosny Ludów. Osiadł w La Reole, gdzie pracował jako aptekarz. Zmarł w październiku 1883r. w La Reole¹⁵.

Gierwatowski Leopold - ur. w 1808 r, we wsi Szulmierz w obwodzie przasnyskim, szlachcic. Skreślony przez władze uczelni w 1830 r. z listy studentów Wydziału Lekarskiego UW za przynależność do studenckiej organizacji spiskowej Jana Bartkowskiego. W powstaniu wstąpił do akademickiej gwardii honorowej, przeniesiony do 6. pułku, odznaczony srebrnym krzyżem *Virtuti Militari*. Za udział w powstaniu Najwyższy Sąd Kryminalny skazał go zaocznie na karę śmierci przez powieszenie, wyrok zamieniony na wieczną banicję, majątek jego uległ konfiskacie. Po klęsce na emigracji we Francji. Ukończył studia medyczne w Montpellier, gdzie doktoryzował się 17 marca 1843 r. Prowadził praktykę w Poitiers, a potem w Tuluzie. Zmarł po roku 1875¹⁶.

Glinka Stanisław - ur. w 1798 r. w Starych Gierwatach. Od 1824 r. student Wydziału Prawa i Administracji UW. W kampanii 1831 r. podporucznik gwardii ruchomej, przeniesiony do 11. pułku strzelców pieszych. Internowany przez Austriaków, wykluczony z amnestii, majątek jego uległ konfiskacie. Na emigracji we Francji, od 1834 r, był członkiem TDP. Wg Gerbera w latach 1848-1849 był dyrektorem Szkoły Wyższej Polskiej na Montparnasse w Paryżu. Zmarł w Castres departament Tarn, 4 lutego 1862 r¹⁷.

Gostkowski Wicenty - ur. 1807 r. w Grzymkach k. Ostrołęki. Od 11 listopada 1828 r. student Wydziału Prawa i Administracji UW. Do powstania przystąpił 4 grudnia 1830 r. (do akademickiej gwardii honorowej). Od 1 lipca 1831 r. porucznik 20. pułku piechoty liniowej, audytor pułku, przeszedł do Galicji, gdzie został internowany przez Austriaków. Przybył do Francji w lipcu 1832 r. W Tuluzie kontynuował studia prawnicze, w 1836 r. otrzymał dyplom. Przeciwnik Czartoryskiego. Wyjechał do Genewy, gdzie był współnikiem Antoniego Patka w jego firmie zegarmistrzowskiej. Wziął udział w powstaniu styczniowym, zginął 20 września 1863 r. pod Rydczewem¹⁸.

Grabowski Franciszek - ur. ok. 1801 r. w miejscowości Nasierowa Dziurawianka k. Przasnysza. Wstąpił w 1818 r. do 1. pułku strzelców pieszych, od 1820 r. dymisjonowany,

---

¹⁴ J. Bratkowski, Wspomnienia powstania 1831 i pierwszych lat emigracji, Kraków 1966, s. 19 i n.; R. Bielecki, Słownik Biograficzny... t. 2, s. 63; J. Patelski, Wspomnienia wojskowe z lat 1823-1831, Wilno 1921, s. 86 i n.; W. Tokarz, Sprzysiężenie Wysockiego i Noc Listopadowa, Warszawa 1925.

¹⁵ L. Krawiec, op. cit., s. 33 i n.; R. Bielecki, Zarys rozproszenia..., s. 180, 320; „Kurier Polski” 1883, nr 511

¹⁶ R. Bielecki, Słownik biograficzny..., t. 2, s. 76; R. Gerber, Wychowankowie szkoły..., s. 194.

¹⁷ R. Gerber, Studenci..., s. 56; M. Tyrowicz, op. cit., s. 182; R. Bielecki, Słownik biograficzny..., t. 2, s. 79.

¹⁸ R. Bielecki, Zarys rozproszenia..., s. 113; R. Gerber, Studenci..., s. 61; B. Konarska, Polskie drogi emigracyjne. Emigranci polscy na studiach we Francji 1832-1847, Warszawa 1986, s. 271; R. Bielecki, Słownik biograficzny..., t. 2, s. 101.

zajmował się gospodarką. W powstaniu w oddziale strzelców celnych podlaskich, awansowany na stopień podporucznika. Przeszedł z Różyckim do Galicji. Na emigracji początkowo we Francji, wyjeżdża do Belgii, skąd przenosi się do Londynu. W czasie Wiosny Ludów przybył do Paryża. W listopadzie 1849 r. wydalony wraca do Anglii. W 1857 r. otrzymał pozwolenie na powrót do kraju¹⁹.

Jastrzębski Piotr - ur. 1811 r. w obwodzie ostrołęckim, uczeń Szkoły Przygotowawczej do Instytutu Politechnicznego. W powstaniu uczestnik Nocy Listopadowej, podporucznik 17. pułku piechoty liniowej. Przybył do Francji w kwietniu 1832 r. Wziął udział w wyprawie frankfurckiej i w kwietniu 1833 r. przeszedł do Szwajcarii, tam został członkiem Hufca Świątego. Za udział w wyprawie sabaudzkiej więziony w kantonie Vaud. Wydalony do Anglii, mieszkał w Londynie, Edynburgu, Dundee, Aberdeen, Inverness. Przez krótki czas był uczniem Delacroix. Uznał przywództwo Czartoryskiego. Należał do Towarzystwa Wzajemnego Oświecenia. Uczestniczył w wypadkach Wiosny Ludów i w kwietniu 1848 r. wyruszył do kraju, walczył w powstaniu wielkopolskim. Wrócił do Londynu. Wyjechał potem do Australii, lecz zanim tam przybył „zapadł na zmiękczenie mózgu”. Wkrótce po wylądowaniu w Sydney zmarł 1849 r. w domu obłąkanych²⁰.

Jorski (Jórski) Józef - ur. 11 lutego 1791 r. w Chmielowie, brat Klemensa i Wawrzyńca. Od 1806 r. służył w 19. pułku strzelców konnych armii francuskiej. W maju 1807 r. występuje z wojska, pracuje jako kancelista w Radzie Stanu. Wstępuje ponownie do wojska do 6. pułku piechoty, w stopniu porucznika zostaje adiutantem polowym przy gen. Piotrowskim, odbył kampanie 1806-1807, 1813-1814, Ostróda, Kobryń, oblężenie Hamburga, po kapitulacji miasta dostał się do niewoli rosyjskiej. W grudniu 1812 r. otrzymał Legię Honorową. Od sierpnia 1815 r. w 2. pułku strzelców pieszych, awansowany na kapitana. Otrzymał znak honorowy za 15 lat nieskazitelnej służby oficerskiej. W powstaniu major pułku grenadierów²¹.

Jorski (Jórski) Klemens - ur. 22 października 1790 r. w Strzelnie w obwodzie przasnyskim. W 1807 r. wstąpił do 5. pułku piechoty Księstwa Warszawskiego, odbył kampanie 1807, 1809, 1812-1814, Radzymin, Góra Kalwaria, Sandomierz, Borysów, Berezyna, otrzymał krzyż złoty. We wrześniu 1814 r. wrócił z Francji i wstąpił do 2. pułku strzelców pieszych jako kapitan, następnie awansując na majora (15. VII. 1824 r.), podpułkownika (24. V. 1830 r.) Otrzymał znak honorowy za 20 lat nieskazitelnej służby oficerskiej. W powstaniu dowódca 2.

---

¹⁹ R. Bielecki, Słownik biograficzny..., t. 2, s. 110.

²⁰ M. Tyrowicz, op. cit., s. 261; J. Bratkowski, Wspomnienia z powstania 1831 roku i pierwszych lat emigracji, oprac. E. Sawrymowicz, Kraków 1967 r., s. 196; R. Bielecki, Słownik biograficzny..., t. 2, s. 210; ibidem, Zarys rozproszenia..., s. 79, 200.

pułku strzelców pieszych. Mianowany na stopień pułkownika, otrzymał krzyż kawalerski nr 342. Po upadku powstania stanął się przed Komisją Rządową Wojny, ponowił przysięgę wierności carowi²².

Jorski (Jórski) Wawrzyniec - ur. 25 listopada 1796 r. w Strzelnie w obwodzie przasnyskim, brat Józefa i Klemensa. Służył od maja 1815 r. jako sierżant w 2. pułku strzelców pieszych. Awansuje na porucznika, od września 1826 r. zostaje adiutantem polowym gen. Czyżewskiego. W powstaniu zostaje kapitanem z pozostawieniem przy dotychczasowych obowiązkach, majorem mianowany przez Giełguda, otrzymał krzyż złoty nr 684. Służył w korpusie Giełguda, potem Rohhlanda, z którym przeszedł do Prus, internowany przez Prusaków w Packemonen, Langallen i Kreibergu. Wrócił do Warszawy, stanął się przed Komisją Rządową Wojny, ponowił przysięgę wierności carowi²³.

Kaczyński Ignacy - ur. ok. 1794 r. w Kaczynach koło Ostrołęki. Ukończył szkołę w Pułtusk. W 1817 r. wstąpił na Wydział Prawa i Administracji UW. Brał czynny udział w walkach powstania listopadowego. W latach 1822-1842 pracował jako pisarz Sądu Policji w Pułtusk i Łukowie, następnie jako podsędek w Sądzie Pokoju w Koninie. Do roku 1857 r. był sędzią do specjalnych poruczeń w Wydziale Administracji i Kontroli Komisji Rządowej Sprawiedliwości, a w 1858-1860 naczelnikiem tego wydziału. W latach 1860-1870 był Sędzią Sądu Kryminalnego i Sądu Apelacyjnego guberni płockiej²⁴.

Kaczyński Paweł - ur. w 1799 r. w Nasielsku, pochodził ze szlachty zagrodowej, wywodzącej się z Kaczyn koło Ostrołęki. Ukończył gimnazjum w Pułtusk i studia na Uniwersytecie Warszawskim. Prowadził wykłady z matematyki i geometrii wykresłnej w Szkole Przygotowawczej do Instytutu Politechnicznego w Warszawie. Brał czynny udział w powstaniu listopadowym w wyniku czego stracił rządową posadę. Był członkiem Warszawskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk i Cesarskiego Towarzystwa Gospodarstwa Wiejskiego w Moskwie²⁵.

Klicki Feliks - ur. w Choszczewce w obw. przasnyskim, szlachcic, syn dziedzica wsi. Ukończył szkoły w Pułtusk, od 8 listopada 1820 r. student Wydziału Nauk i Sztuk Pięknych UW (miernictwo). W powstaniu podoficer artylerii, 14 września 1831 r. mianowany podporucznikiem

---

²¹ R. Bielecki, Słownik biograficzny..., t. 2, s. 226-227; B. Gembarzewski, Wojsko Polskie. Królestwo Polskie 1815-1830, Warszawa 1903.

²² B. Gembarzewski, op. cit.; R. Bielecki, Słownik biograficzny..., t. 2, s. 227.

²³ ibidem.

²⁴ R. Gerber, Studenci..., s. 87; E. Zielińska, op. cit., s. 77.

²⁵ Polski Słownik Biograficzny (dalej PSB), t. 11, s. 393-394; E. Zielińska, op. cit. s. 78.

artylerii konnej, 4 października 1831 r. otrzymał krzyż złoty *Virtuti Militari* nr 3559. Przeszedł 5 października 1831 r. z Rybińskim do Prus²⁶.

Klicki Stanisław - ur. 16 listopada 1775 r. w Drężewie k. Ostrołęki. Ukończył szkoły w Łomży. Wstąpił 15 stycznia 1791 r. do Wojska Polskiego jako kadet do kawalerii narodowej. Wszedł 19 czerwca 1797 r. do Legii Włoskiej jako kpt. 2 batalionu 2. Legii, po kapitulacji Mantui dostał się do niewoli austriackiej. Po powrocie do Francji 1800 r. przeszedł do pułku jazdy Rozenieckiego. Ściągnięty przez Napoleona z Włoch, został przyjęty przez cesarza 4 lipca w Kamieńcu Suskim. Odbił kampanie 1792, 1794, 1799, 1800, 1801-1805, 1807 na Śląsku, 1808-1811 w Hiszpanii, 1812-1814 ranny pod Ostrołęką. 29 maja 1808 r. otrzymał Legię Honorową, 11 grudnia 1808 r. krzyż oficerski za Tudełę, 26 listopada 1810 r. krzyż złoty, a 6 sierpnia 1811 r. tytuł barona cesarstwa, W powstaniu początkowo niechętny walce o niepodległość, 17 grudnia 1830 r. zastępca wodza naczelnego, 18 grudnia 1830 r. wszedł do Rady Wojennej, proponowano mu naczelną komendę, ale wymówił się złym stanem zdrowia, 11 lutego 1831 r. dowódca siły zbrojnej na lewym brzegu Wisły. Ze względu na zły stan zdrowia urlopowany. Po upadku powstania internowany w Krakowie, wrócił 30 listopada 1831 r. do Warszawy, zesłany do Kostromy, skąd wkrótce powrócił do Królestwa. Zmarł 23 kwietnia 1847 r. w Rzymie, pochowany na cmentarzu Campo Verano²⁷.

Kochanowski Franciszek Ksawery - ur. w 1808 r., w okolicy Czerwina. Pochodził z majątku Rogówek. Zdobył staranne wykształcenie wojskowe. W wieku 23 lat awansowany na stopień podpułkownika. W powstaniu listopadowym zorganizował oddział złożony z Kurpiów i drobnej szlachty. Wsławił się atakiem na korpus Rozena w Broku i zniszczenie mostu na Bugu. Brał udział w bitwie pod Ostrołęką. Zmarł 14 maja 1860 r. w Kordowie koło Ostrołęki²⁸.

Krzyżanowski Piotr Józef Antoni - ur. 21 maja 1798 r., w Ostrołęce. W powstaniu wstąpił w grudniu 1830 r. do 1. pułku mazurów jako ochotnik, od 19 sierpnia 1831 r. mianowany porucznikiem. Szlak bojowy - Białoleka, Wawer, Kuflew, Mężenin, Rudki, Tykocin, Kłeczków, Ostrołęka, Szymanów, Opole, Borów. Przeszedł 16 września 1831 r. z Ramorino do Galicji. Przybył w sierpniu 1832 r. do Francji, został członkiem TDP. Mieszkał w Angers, gdzie pracował w prefekturze. W latach czterdziestych należał do Stronnictwa Wojskowego. W marcu 1846 r. przystąpił do aktu powstania krakowskiego. W roku 1860 r. odwiedził Królestwo. 16 lutego 1861 r. otrzymał prawo stałego pobytu dekretem nr 12135, a 18 kwietnia 1868 r. naturalizację dekretem

²⁶ R. Gerber, *Studenci...*, s. 283, 375-376.

²⁷ PSB, t. 12, s. 613-614; S. Barzykowski, *Historia powstania listopadowego*, t. 1-5, Poznań 1883-1884; I. Prądzyński, *Pamiętniki*, wyd. B. Gembarzewski, t. 1-4, Kraków 1930; M. Tarczyński, *Generalicja powstania listopadowego*, Warszawa 1980, s. 373; *Mała encyklopedia wojskowa*, t. 2, s. 52; B. Gembarzewski, op. cit.; A. Puzyrewski, *Wojna polsko-rosyjska 1831 r.*, Warszawa 1899; W. Tokarz, *Wojna polsko-rosyjska 1830-1831*, Warszawa 1930.

nr 25474. Ożenił się z Ludwiką Bagniewską, jego syn przybrał nazwisko Lacroix, był deputowanym do parlamentu. Zmarł 2 czerwca 1880 r. w Angers²⁹.

Kulesza Sylwester - ur. 6 grudnia 1811 r. w miejscowości Płoski k. Ostrołęki. W powstaniu wstąpił w grudniu 1830 r. do 13. pułku., mianowany podporucznikiem, wycofał się z Dembińskim z Litwy do Warszawy i otrzymał dyplom „dobrze zasłużonego Ojczyźnie”, 5 października 1831 r. przeszedł z Rybińskim do Prus. Do Francji przybył 9 lutego 1832 r., został członkiem TDR. Zatrudniony był u przysięgłego, pracował też jako geometra na kolei. W marcu 1846 r. przystąpił do aktu powstania krakowskiego. W czerwcu 1848 r. wyjechał do Wersalu. Następnie przebywał w Labenne w dep. Landes. Ożenił się z Francuzką³⁰.

Maykowski Józef - ur. 1808 r., szlachcic, syn dzierżawcy wsi w obwodzie ostrołęckim. Był żołnierzem 1. pułku ułanów i z wojskiem polskim przeszedł granicę pruską. Wraz z innymi żołnierzami został przez Prusaków osadzony w twierdzy, a potem deportowany do Anglii, gdzie osiadł w czerwcu 1834 r. w Portsmouth. W 1835 r. wstąpił do TDP, w październiku tegoż roku podpisał manifest Ludu Polskiego Gmina Grudziądz, a w 1845 r. zgłosił akces do Zjednoczenia. Zmarł 7 czerwca 1845 r. w Portsmouth³¹.

Mystkowski Madej - ur. około 1787 r., właściciel wsi w obwodzie ostrołęckim, szlachcic niewylegitymowany. Był uczestnikiem powstania w 2. pułku jazdy w stopniu majora. Orzeczeniem Komisji Śledczej został oddany pod sąd wojenny za współdziałanie z A. Zawiszą i innymi uczestnikami wyprawy J. Zaliwskiego. Skazany na 4 lata ciężkich robót na Syberii. W listopadzie 1835 r. przybył do guberni Ilgiańskiej, a we wrześniu 1839 r. przeniesiono go do Irkucka, do fabryki sukna. Po osiedleniu we wsi Szczukinskoje, zajmował się handlem i dorobił się znacznego majątku. Zmarł 18 października 1856 r. na Syberii³².

Narzymski Jakub - ur. 1808 r. we wsi Bogate, szlachcic, syn właściciela dóbr w obwodzie przasnyskim i w Prusach. W powstaniu podoficer 1. pułku ułanów³³.

Narzymski Stefan - ur. 1807 r. syn właściciela dóbr w obwodzie przasnyskim i w Prusach, brat Jakuba. Po wybuchu powstania służył w Gwardii Honorowej Akademickiej, a po bitwie pod

---

²⁸ E. Zielińska, op. cit., s. 87; Cz. Parzych, *Opowieść prawdziwa, [w:] Warmia i Mazury 1984*, nr 20, s. 9.

²⁹ M. Tyrowicz, op. cit., s. 343; L. Krawiec, op. cit.; R. Bielecki, *Zarys rozproszenia...*, s. 119, 300; L. Gadon, *Emigracja polska. Pierwsze lata po upadku powstania listopadowego*, t. 1-3, Kraków 1901-1902.

³⁰ R. Bielecki, *Zarys rozproszenia...*, s. 69, 252, 279; L. Krawiec, op. cit.; M. Tyrowicz, op. cit., s. 349.

³¹ M. Tyrowicz, op. cit., s. 404; A. Krosnowski, *Almanach, 1847/48*; R. Gerber, *Szkoła wojewódzka...*, 183.

³² W. A. Dżakow, A. Gałkowski, W. Śliwowska, M. W. Zajcew, *Uczestnicy ruchów wolnościowych w latach 1832-1855 (Królestwo Polskie)*. Przewodnik Bibliograficzny, Ossolineum 1990, s. 315.

³³ R. Gerber, *Wychowankowie szkoły...*, 295.

Grochowem służył z bratem w 1. pułku ułanów. W korpusie gen. Chłapowskiego brał udział w wyprawie litewskiej, w której doszedł do stopnia podporucznika. Właściciel klucza jabłonowskiego w Prusach Zachodnich, zamieszkał w swym majątku po upadku powstania. Zmarł w Rzymie 9 kwietnia 1868 r.³⁴.

Nienałtowski Franciszek - ur. 1 stycznia 1804 r. w Nieniałtach-Kaliszkach k. Ostrołęki, syn Szymona i Katarzyny Sokolnickiej. W powstaniu podporucznik strzelców podlaskich, przeniesiony do 9. pułku piechoty liniowej, a następnie jako lekarza do batalionu strzelców Kuszla, ranny pod Grochowem i Jędrzejowem, przeszedł z Rybińskim do Prus gdzie został internowany. Uczestnik wypadków Wiosny Ludów. Na emigracji przebywał we Francji, został członkiem TDP. W 1852 r. wyjechał do Algierii. Służył w 2. pułku kozaków sułtańskich³⁵.

Sadowski Józef - ur. w 1813 r. w powiecie przasnyskiem. Walczył w powstaniu jako podoficer w 5. pułku piechoty liniowej. Po upadku powstania wyemigrował do Algieru, służył w Legii Hiszpańskiej, następnie w 1838 r. udał się do Francji. Od 1844 r. był członkiem Zjednoczenia Emigracji Polskiej w Angouleme. Do Towarzystwa Demokratycznego Polskiego wstąpił w 1846 r. W latach 1862-1865 był członkiem Stowarzyszenia Podatkowego, organizacji zbierającej podatek od emigrantów polskich na cele wzajemnej pomocy³⁶.

Śląski Wiktor - ur. we wsi Dmochy w powiecie ostrołęckim. Uczestnik powstania, podporucznik 1. Pułku Strzelców konnych Wojska Polskiego. Zbiegł z Królestwa Polskiego w 1848 r. Przyjęty był do TDP w Haguenan w 1848 r. postanowieniem Rady Administracyjnej uznano go za banitę z orzeczeniem konfiskaty majątku. Powrócił do Królestwa w 1857 r.³⁷.

Trojanowski Ksawery - pochodził z Przasnysza. W powstaniu podoficer pułku piechoty. Po klęsce powstania, wyemigrował do Francji. W latach 1842-1846 był związany ze Zjednoczeniem Emigracji Polskiej. Był autorem projektu zjednoczenia emigracji przez powołanie Reprezentacji Emigracyjno-Narodowej. W 1846 r. został członkiem TDP, a w 1848 r. kandydował w wyborach do Centralizacji³⁸.

Tyszka Wiktor - ur. w 1805 r. w Mieczkach, gm. Troszyn. Ukończył gimnazjum w Łomży i Wydział Prawa UW. Podporucznik w powstaniu. Po jego upadku emigrował do Francji. W 1834 r. udał się do Anglii, gdzie brał czynny udział w działalności Ogółu Londyńskiego. W latach 1834-1835 należał do Towarzystwa Wzajemnego Oświecenia. W 1836 r. przeniósł się do Belgii i

---

³⁴ Ibidem, s. 205.

³⁵ M. Tyrowicz, op. cit., s. 469; L. Krawiec, op. cit., s. 118.

³⁶ Idem, op. cit., s. 600.

³⁷ L. Krawiec, op. cit., s. 120; Uczestnicy ruchów..., s. 443; M. Tyrowicz, op. cit., s. 616.

³⁸ M. Tyrowicz, op. cit., s. 705.

tam trudnił się handlem. Był w Brukseli jednym z czołowych działaczy Stowarzyszenia Polaków, należał do redakcji „Orla Białego”, współpracował też z wydawaną w Paryżu „Nową Polską”. Po powrocie do Francji pozostawał w kontakcie ze Stowarzyszeniem Rodzin Louis Blanca³⁹.

Wróblewski Erazm - ur. 1810 r. we wsi Króle, obw. przasnyski. Szlachcic, syn właściciela wsi w obwodzie przasnyskim. W powstaniu listopadowym czynny jego uczestnik, członek Towarzystwa Patriotycznego. Walczył w 1. pułku ułanów, mianowany podporucznikiem. Emigrował do Francji, początkowo mieszkał w Tonneins, a od 1837 r. w Paryżu pracował jako buchalter w domu handlowym, a następnie w banku paryskim „Omnium”. Brał czynny udział w życiu emigracji, należał - do TDP, był sekretarzem sekcji w Tonneins. W 1848 r. był członkiem Komisji Wykonawczej, zastępującej Centralizację. Przed 1863 r. przebywał pewien czas na Litwie. Po rozwiązaniu Komisji Emigracji Polskiej był od lipca 1863 r. członkiem komisji opiekuńczej dla pisma „Głos Wolny”. Po stracie żony wrócił z dziećmi do kraju. Zmarł 2 listopada 1882 r⁴⁰.

Zabielski Franciszek - ur. 1781 r. w Dobrołęce. Służył w wojsku pruskim od 1801 r., w 1806 r. wstąpił do wojska polskiego. W 1815 r. jako podporucznik opuścił służbę wojskową. W powstaniu walczył jako kapitan 7. Pułku Ułanów. Na emigracji został członkiem TDP⁴¹.

Zieliński Ferdynand - ur. w 1807 r. we wsi Rostkowo, obwodzie przasnyski. W kampanii 1831 r. porucznik 1. pułku jazdy lubelskiej⁴².

Zieliński Jan - podoficer Pułku Grenadierów Gwardii Wojska Polskiego ze Szkoły Podchorążych Piechoty w Warszawie. Brał czynny udział w powstaniu, za co Najwyższy Sąd Kryminalny skazał go zaocznie na karę śmierci przez powieszenie⁴³.

---

³⁹ R. Gerber, Studenci..., s. 223-224.

⁴⁰ ibidem, s. 243.

⁴¹ L. Krawiec, op. cit., s. 33 i n.

⁴² R. Gerber, Wychowankowie szkoły..., s. 211.

⁴³ „Tygodnik Ostrołęcki” 1989, nr 48.